

Zastaralá diagnostika v pedagogicko-psychologických poradnách nemusí u romských žáků správně odlišit vrozené rozumové schopnosti a vliv prostředí, upozorňuje ombudsman

8.9.2022 - | Veřejný ochránce práv

Ve zprávě vycházel ombudsman z kvalifikovaných odhadů počtu romských žáků v předškolním, školním a středním vzdělávání, které každoročně provádí Ministerstvo školství.

Podle nich se podíl romských žáků na základních školách dlouhodobě pohybuje kolem 3,6 %. Z romských žáků se pak v loňském školním roce 11,7 % vzdělávalo podle takzvaného Rámcového programu pro základní vzdělávání se sníženými výstupy ze vzdělávání z důvodu lehkého mentálního postižení (RVP ZV UV). A tři čtvrtiny z nich (přesně 75,7 %) byly ve třídách určených pro děti se speciálně vzdělávacími potřebami. Tyto děti se tedy vzdělávaly odděleně od svých vrstevníků na základních školách. Pro porovnání, z neromských žáků se podle RVP ZV UV učí pouze 1,3 % dětí, tedy téměř desetkrát menší podíl než je tomu u romských žáků.

Na kulatém stole pořádaném veřejným ochráncem práv vloni na podzim zástupci nevládních organizací uváděli, že školská poradenská zařízení podle nich často nepoznají rozdíl mezi lehkým mentálním postižením a sociálním znevýhodněním. Nevhodná diagnostika přitom může vést právě k tomu, že se projevy obtížného sociálního zázemí romských dětí mohou mylně interpretovat jako mentální postižení. To má zásadní vliv nejen na vzdělávání těchto dětí, ale především na jejich budoucí pracovní uplatnění a další život.

Jak zjistila Česká školní inspekce, naprostá většina dotázaných pedagogicko-psychologických poraden a speciálních pedagogických center stále používá pro diagnostiku intelektových schopností dětí testy známé pod zkratkou WISC-III. Vláda přitom už dříve tento diagnostický nástroj označila za zastaralý a ukončila jeho financování. Podle ombudsmana by MŠMT mělo školská zařízení podpořit finančně i metodicky, aby častěji využívala moderní diagnostické nástroje, kterými je možné sociální znevýhodnění lépe odhalit. Jde například o testy, které se zaměřují na zmapování poznávacích procesů dítěte nebo sledují vývoj jeho schopností v čase, než aby výsledky srovnávaly s předem danou škálou hodnocení.

Podle účastníků kulatého stolu by vliv nepodnětného domácího prostředí dětí mohla zmírnit například i práce s dětmi už v mateřských školách. Většinu zapojení do předškolního vzdělávání ale podle nich brání například finanční tíseň rodin a výdaje spojené s docházkou dětí do školek. Důležitým faktorem je podle účastníků kulatého stolu také představa romských rodin o vzdělání a rozvoji schopností dítěte jako takovém. Nepovinné ročníky předškolního vzdělávání mohou vnímat jako nadbytečné. S tím podle účastníků souvisí i to, že mnoho romských rodičů své dítě nemotivuje víc než k dosažení základního vzdělávání, aby mohlo být co nejdříve ekonomicky samostatné.

Ombudsman v monitorovací zprávě ocenil, že Národní pedagogický institut ČR vloni uspořádal několik kurzů pilotního ověření modulů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) v

oblasti metodické podpory romských dětí a žáků. Jednalo se o kurzy „Základy romologie pro pedagogické pracovníky“, „Vybrané aspekty vzdělávání romských žáků a studentů“ a „Specifika vzdělávání romských dětí, žáků“.

Monitorovací zpráva vznikla díky projektu Norských fondů „Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv“. Zpráva přináší informace o vývoji sledovaných indikátorů úrovně rovného zacházení nejen v oblasti vzdělávání romských dětí, ale i dalších dvou monitorovaných oblastech – rovném odměňování žen a mužů a procesních otázkách. Ombudsman ji zaslal odpovědným resortům, kterých se zároveň dotazoval, jaká opatření ve sledovaných tématech chystají. Na počátku příštího roku je pak ombudsman stejně jako letos požádá o informace, jaká z opatření se za uplynulý rok podařilo realizovat. Pověření zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv o tématech zároveň průběžně jednají se zástupci resortů. Kromě toho, že ombudsman monitorovací zprávy využívá pro jednání s úřady, slouží poznatky o vývoji ve sledovaných tématech i k informování odborné široké veřejnosti.

https://www.ochrance.cz/aktualne/zastarala_diagnostika_v_pedagogicko-psychologickych_poradnakh_nemusi_u_romskych_zaku_spravne_odlisit_vrozene_rozumove_schopnosti_a_vliv_prostredi_upozornu_je_ombudsman